

پژوهشکده شورای نگهبان

انظار نظر مجمع مشورتی حقوقی

در خصوص:

- لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص
- لایحه الحاق سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح (اتکا) به فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی
- طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
- طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی
- طرح اصلاح تبصره «۱۰» ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش
- گزارش کارشناسی در خصوص لایحه معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین در زمینه معاضدت حقوقی دوجانبه در موضوعات کیفری
- لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قرقیزستان
- گزارش کارشناسی در خصوص لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان
- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا
- لایحه معاهده معاضدت قضایی در موضوعات مدنی و تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین
- لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو

کد گزارش: ۹۵۰۶۰۴۷

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۰۶/۱۶

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع: اظهارنظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص

- ۲ - لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص.....
- ۳ - لایحه الحاق سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح (اتکا) به فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی.....
- ۴ - طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.....
- ۷ - طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی.....
- ۱۶ - طرح اصلاح تبصره «۱۰» ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش.....
- ۱۸ - گزارش کارشناسی در خصوص لایحه معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین در زمینه معاضدت حقوقی دوجانبه در موضوعات کیفری.....
- ۲۰ - لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قرقیزستان.....
- ۲۲ - گزارش کارشناسی در خصوص لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان.....
- ۲۴ - لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا.....
- ۲۸ - لایحه معاهده معاضدت قضایی در موضوعات مدنی و تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین.....
- ۳۰ - لایحه موافقتنامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو.....

تهیه‌کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۵۰۶۰۴۷

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۵/۰۶/۱۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص

(اعاده شده)

مقدمه

لایحه «کاهش ساعات کار زنان شاغل» که در تاریخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود با ابهامات و ایراداتی از سوی شورای نگهبان مواجه گردید. مجلس نیز به منظور رفع این موارد در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۴/۲۳ اقدام به اصلاح مصوبه خود نمود. لکن شورای نگهبان مجدداً مصوبه مزبور را واجد ایراد دانست. حال مجلس برای مرتبه دوم اقدام به اصلاح مصوبه خود نموده است که در این گزارش به بررسی اصلاحیه اخیر می‌پردازیم.

شرح و بررسی

مجلس در مصوبه اصلاحی سابق خود، به منظور رفع ایراد شورای نگهبان نسبت به اعمال این قانون نسبت به آن دسته از کارفرمایان بخش غیردولتی که پیش از لازم‌الاجرا شدن مصوبه حاضر اقدام به بکارگیری بانوان نموده‌اند، تبصره‌ای مبنی بر الزام دولت به تأمین بار مالی ناشی از چنین حکمی را به مصوبه خود الحاق نمود.

لکن شورای نگهبان نه تنها حکم مزبور را رافع ایراد خود ندانست بلکه تبصره مزبور را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی نیز تلقی نمود. حال باتوجه به اینکه

مجلس در مصوبه اصلاحی خود، اعمال احکام این قانون را درخصوص بخش غیردولتی برای آن دسته از کارکنانی که پیش از تصویب این قانون بکارگرفته شده‌اند منوط به تأمین نظر کارفرما توسط دولت نموده است، ایراد شورای نگهبان مرتفع به نظر می‌رسد.

لایحه الحاق سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح (اتکا) به فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی (اعاده شده)

مقدمه

لایحه فوق‌الذکر که در تاریخ ۱۳۹۵/۳/۳ به تصویب مجلس رسیده بود، پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایراد این شورا مواجه گردید. مجلس نیز مصوبه اصلاحی حاضر را به منظور رفع این ایراد در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۶/۲ به تصویب رسانده است.

شرح و بررسی

براساس تنها ایراد شورای نگهبان نسبت به این لایحه، تعیین وظیفه برای فرماندهی معظم کل قوا جهت تصویب اساسنامه سازمان اتکا، مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی می‌باشد. در این خصوص با توجه به اینکه در فاصله بین ارائه لایحه توسط دولت (سال ۱۳۸۹) تا تصویب آن توسط مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۵)، اساسنامه این سازمان در تاریخ ۱۳۹۳/۵/۱۲ به تصویب مقام معظم رهبری رسیده و در روزنامه رسمی شماره ۲۰۳۸۷ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۱۰ چاپ شده است، مجلس تبصره مورد ایراد را براساس

اساسنامه مصوب اصلاح نمود. لذا باتوجه به اینکه در تبصره اصلاحی تکلیفی برای فرماندهی معظم کل قوا شناخته نشده است، ایراد شورای نگهبان مرتفع به نظر می‌رسد.

طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاستهای کلی

اصل ۴۴ قانون اساسی

(اعاده شده)

مقدمه

«طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» که در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۴/۳/۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود با ایراداتی از سوی شورای نگهبان مواجه گردید که مجلس در مصوبه حاضر در مقام رفع این ایرادات بوده است.

شرح و بررسی

۱) براساس بند نخست از ایرادات شورای نگهبان اطلاق محول نمودن تشخیص استثناء از حکم محدودیت مقرر در سهم بازار (حداکثر تا چهل درصد (۴۰٪) سهم بازار هر کالا و یا خدمت موضوع بند «۲» ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی)^(۱) به وزیر امور اقتصاد و دارائی در

---

۱. ماده ۶ - به منظور تسهیل حضور بخشهای غیر دولتی، خصوصی و تعاونی در فعالیت های اقتصادی و برقراری رقابت سالم و ایجاد امنیت برای سرمایه این بخشها مقرر می‌گردد:

....

۲ - مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی و شرکتهای

←

مواردی که منجر به انحصار و رفع رقابت بدون وجود وجه ملزم گردد خلاف بند «ج» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می‌باشد. با این توضیح که براساس تبصره «۲» الحاقی به ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، برخی از مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی با تأیید وزارت اقتصاد و دارائی از حکم بند «۲» ماده (۶) قانون که دامنه مجاز فعالیت اقتصادی اشخاص موضوع این بند را مشخص نموده است مستثنی نموده بود.

حال باتوجه به اینکه در تبصره اصلاحی اولاً اطلاق مزبور مقید به مواردی شده است که در جهت رفع نیازهای عمومی جامعه باشد و همچنین لزوم تأیید شورای رقابت به عنوان مرجع صلاحیت‌دار جهت تضمین رقابت و منع انحصار پیش‌بینی شده است، ایراد شورای نگهبان مرتفع به نظر می‌رسد.

۲) براساس بند دوم از ایرادات شورای نگهبان در متن الحاقی به تبصره «۳» بند «۵» ماده (۶) قانون، مسدود نمودن حساب اشخاص بدون حکم مرجع قضائی مغایر اصول ۳۶ و ۱۵۶ و همچنین مشخص نبودن مرجع صدور جریمه نقدی ذیل این تبصره واجد ابهام است. در این خصوص مجلس در مصوبه اصلاحی خود، مسدود نمودن حساب اعضای هیأت مدیره شرکت‌های مشمول این بند را با حکم مرجع قضائی ذی‌صلاح دانسته است که از این حیث رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد. البته در مصوبه اصلاحی اعلام سازمان بورس جایگزین اعلام وزارت امور اقتصاد و دارائی شده است که ناظر به ایراد

→
تابعه و وابسته آنها حق مالکیت مستقیم و غیر مستقیم مجموعاً حداکثر تا چهل درصد (۴۰٪) سهم بازار هر کالا و یا خدمت را دارند.

شورای نگهبان نبوده است.

همچنین مجلس در اصلاحیه خود صدور جریمه نقدی موضوع ذیل این تبصره را براساس ترتیبات مقرر در ماده (۱۴) «قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی»^(۱) دانسته است. مطابق ترتیبات مذکور در این ماده سازمان بورس و اوراق بهادار می‌تواند نسبت به متخلفین اقدام به اخذ جریمه نماید.

لازم به ذکر است که تکلیف موضوع این بند که جریمه مذکور به‌عنوان ضمانت اجرای آن در نظر گرفته شده است ناظر به ارائه اطلاعات کامل مالی شرکتها و بنگاههای اقتصادی و متعلق به اشخاص حقوقی موضوع این بند جهت ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار مطابق قوانین و مقررات مربوط می‌باشد.

---

۱. ماده ۱۴ - ناشران اوراق بهادار، نهادهای مالی و تشکل‌های خودانتظام و نیز اشخاصی که به عنوان مدیران آنها انتخاب می‌شوند، در صورت نقض قوانین و مقررات مربوط به فعالیت هر یک از آنها متخلف محسوب شده و سازمان علاوه بر اقدامات انضباطی مندرج در مواد (۷) و (۳۵) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران می‌تواند نسبت به اخذ جریمه نقدی از متخلفین از بیست و پنج میلیون (۲۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا دو میلیارد و پانصد میلیون (۲/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اقدام و به حساب خزانه واریز نماید. آیین‌نامه مربوط به تعیین میزان جرائم نقدی متناسب با عمل ارتكابی به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و دادگستری تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی

مقدمه

طرح استفساریه حاضر که ابتدا تحت عنوان «طرح استفساریه ماده (۷۳) و تبصره «۳» ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» اعلام وصول گردیده بود، ناظر به حوزه صلاحیت شورای نگهبان در خصوص نامزدهای انتخابات می‌باشد. طرح مزبور نهایتاً به تفسیر تبصره «۳» ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی محدود گردید. مصوبه حاضر علاوه بر ایرادات اساسی واجد ابهامات متعددی نیز می‌باشد که ذیلاً به بیان آن‌ها خواهیم پرداخت.

شرح و بررسی

پیش از آنکه به بررسی مصوبه حاضر پردازیم لازم به ذکر است که به موجب ماده (۱۰) «قانون اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» (مصوب ۱۳۹۵/۳/۳)^(۱)، عنوان تبصره «۳» ماده (۵۲) قانون مذکور به تبصره «۴» اصلاح گردیده است و موضوع استفساریه هم ناظر به تبصره «۴» می‌باشد. ولذا عنوان طرح اصلاحی و مقدمه مذکور در موضوع استفساریه که به تبصره «۳» ماده (۵۲) اشاره دارد، نادرست می‌باشد.

---

۱. ماده ۱۰- در ماده (۵۲) قانون عبارت «بیست روز» جایگزین عبارت «هفت روز» می‌شود و متن زیر به عنوان تبصره (۱) به آن الحاق و ترتیب تبصره‌ها اصلاح می‌شود:
تبصره ۱- هیأت نظارت استان موظف است رأساً یا از طریق نمایندگان خود توضیحات و اظهارات داوطلبانی که صلاحیتشان رد شده یا رد می‌شود و یا احراز نگردیده است را تا پایان مهلت مقرر در این ماده، استماع نماید.

مطابق مفاد استفسار صورت گرفته پس از اعلام نظر قطعی و نهایی شورای نگهبان ظرف مهلت بیست روز مقرر در تبصره «۴» ماده (۵۲) درباره صلاحیت یک نامزد انتخابات که به این شورا اعتراض کرده است، این شورا نمی‌تواند درباره صلاحیت یک نامزد یا منتخب اظهار نظر مجدد داشته باشد. استفسار صورت گرفته از جهات ذیل واجد ایراد و ابهام است:

۱) مغایرت با اصل ۹۹ قانون اساسی و نظر تفسیری شورای نگهبان

مطابق اصل ۹۹ قانون اساسی شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی را بر عهده دارد و براساس نظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص دامنه و نوع صلاحیت نظارتی شورای نگهبان نسبت به انتخابات نظارت مذکور «... استصوابی است و شامل تمام مراحل اجرایی انتخابات از جمله تأیید و رد صلاحیت کاندیداها می‌شود» (نظر شماره: ۱۲۳۴ مورخ ۱۳۷۰/۳/۱) براین اساس، نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ناظر به کلیه مراحل انتخابات بوده و این مراحل از زمان آغاز و دستور شروع انتخابات تا اعلام پایان و تأیید صحت انتخابات توسط این شورا ادامه خواهد داشت. لذا شورا صلاحیت دارد در هر مرحله‌ای بر صلاحیت نامزدهای انتخابات و همچنین تصمیمات و اعمال هیأت‌های اجرایی در خصوص نامزدها نظارت داشته باشد و باتوجه به استصوابی بودن این نظارت می‌تواند، اقدام به رد یا تأیید صلاحیت نامزدها و تصمیمات هیأت‌های اجرایی و نظارت نماید.

حال مصوبه حاضر در مقام استفسار تبصره مذکور به دنبال این است که بخشی از نظارت استصوابی شورای نگهبان را محدود و مقید به مرحله خاصی از انتخابات (بعد از مهلت بیست روزه امکان تجدید نظرخواهی نهایی) نماید.

لذا این امر باتوجه به این که صلاحیت شورای نگهبان را محدود نموده است
مغایر اصل ۹۹ قانون اساسی و نظر تفسیری شورای نگهبان درخصوص این
اصل می‌باشد.

این مسئله در نظرات سابق شورای نگهبان نیز مدنظر قرار گرفته است.
به‌گونه‌ای که براساس رویه این شورا معیارهای متعددی در خصوص چارچوب
صلاحیت نظارتی شورای نگهبان بر انتخابات، قابل ارائه است که ذیلا به دو
مورد آن اشاره می‌گردد:

- عدم وجود محدودیت زمانی جهت نظارت شورای نگهبان بر انتخابات:
مطابق نظر شماره ۱۰۶۴۱ مورخ ۱۳۶۲/۱۱/۲۷ «در ماده ۷۰ که شورای
نگهبان را مکلف نموده ظرف بیست روز پس از اخذ رأی نظر بدهد، چون
تعیین مدت بیست روز در مواردی موجب عدم امکان اعمال نظارت شورای
نگهبان می‌گردد. با قانون اساسی مغایر است. و باید شورای نگهبان بتواند در
صورتی که جهت رسیدگی لازم بداند مهلت بیشتری را در اختیار داشته باشد.»
لذا همانگونه که مشاهده می‌شود شورای نگهبان محدودیت زمانی جهت
اعمال نظارت خود را مغایر قانون اساسی تلقی می‌کند و لذا در صورتی که مهلت
بیست روزه مقرر در تبصره «۴» ماده (۵۲) نیز ناظر به محدودیت زمانی جهت
صلاحیت شورای نگهبان بود، مورد ایراد قرار می‌گرفت.

- عدم امکان محدود نمودن نظارت شورای نگهبان به‌وسیله مصوبه مجلس
شورای اسلامی:

به‌موجب نظر شماره: ۸۲/۳۰/۲۷۱۲ مورخ ۱۳۸۲/۱/۱۱ «با توجه به اینکه از
نظارت مذکور در اصل ۹۹ قانون اساسی استصوابی بودن نظارت و عموم آن در

تمام مراحل و در کلیه امور مربوط به انتخابات استفاده می‌شود و شورای نگهبان در تفسیر رسمی شماره ۱۲۳۴ مورخ ۱۳۷۰/۳/۱ خود آن را اعلام داشته است و در این اصلاحیه هیچ یک از این موارد مراعات نشده و نظارت موضوع اصل مذکور را منحصر و محدود و تابع مفاد این قانون نموده است لذا ماده (۳) موضوع ماده (۱) مغایر اصل ۹۹ قانون اساسی شناخته شد.»

لذا مجلس نمی‌تواند استصوابی بودن نظارت شورای نگهبان و عموم آن در تمام مراحل و در کلیه امور مربوط به انتخابات را محدود به مفاد مصوبه خود نماید.

۲) مغایرت با اصل ۵۷ و بند (۷) اصل ۱۱۰ قانون اساسی

از جمله ایرادات اساسی دیگری که ناظر به مصوبه حاضر وجود دارد این است که باتوجه به اختلاف نظری که بین شورای نگهبان و وزارت کشور در انتخابات گذشته درخصوص دامنه زمانی صلاحیت شورای نگهبان در تأیید و رد صلاحیت نامزدهای انتخابات به وجود آمد، موضوع از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی (فارغ از عدم ارتباط موضوع با ایشان) نزد مقام معظم رهبری جهت ارجاع به هیأت عالی حل اختلاف قوا مطرح گردید. حال باتوجه به اینکه موضوع مذکور از سوی معظم‌له به هیأت عالی حل اختلاف قوا ارجاع و نهایتاً هیأت مزبور بر صلاحیت شورای نگهبان در این رابطه براساس نظامات موجود تصریح نموده است و از سوی دیگر باتوجه به اینکه موضوع ارجاعی، ناظر به مصداق (پرونده) خاصی نبوده، بلکه به طور کلی و نظیر موضوع مصوبه حاضر، مربوط به محدوده زمانی نظارت شورای نگهبان بوده است، و مقام معظم رهبری در این خصوص نظر هیأت عالی حل اختلاف قوا را ضمن تأیید، دستور به ابلاغ

فرموده‌اند، مصوبه حاضر به دلیل تعارض با نظر اعلام شده، مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی و همچنین بند «۷» اصل ۱۱۰ قانون اساسی در خصوص صلاحیت رهبری در حل اختلاف قوا می‌باشد. چراکه در این خصوص با ورود مقام معظم رهبری و تعیین حکم مسئله محملی جهت ورود مجدد مجلس درباره این موضوع وجود ندارد.

۳) مغایرت با اصل ۷۳ قانون اساسی

در قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (فارغ از قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی) ماده (۳) در مقام بیان چارچوب و محدوده صلاحیت نظارتی شورای نگهبان در خصوص انتخابات مجلس می‌باشد. براساس این ماده، نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی به عهده شورای نگهبان می‌باشد. این نظارت استصوابی و عام و در تمام مراحل در کلیه امور مربوط به انتخابات جاری است. بنابراین می‌توان حکم مزبور را مبنای تعیین محدوده صلاحیت نظارت شورای نگهبان در احکام جزئی دیگر دانست. حال مطابق موضوع استفساریه حاضر، امکان و یا عدم امکان اظهار نظر مجدد شورای نگهبان در خصوص صلاحیت نامزدها، باتوجه به قطعی و نهایی شناخته شدن نظر این شورا در تبصره «۴» ماده (۵۲) محل ابهام و مورد تفسیر واقع شده و براساس پاسخ ارائه شده پس از اعلام نظر قطعی و نهایی شورای نگهبان در مهلت بیست روزه، درباره صلاحیت نامزد انتخابات موضوع این تبصره، این شورا نمی‌تواند اظهار نظر مجددی درباره صلاحیت نامزدهای انتخابات داشته باشد.

مسئله ای که در این ارتباط وجود دارد این است که براساس ماده (۳) پیش‌گفته دامنه صلاحیت شورای نگهبان به صورت عام و ناظر به کلیه مراحل

انتخابات در نظر گرفته شده است. درحالی که استفسار حاضر با تمسک به عبارت «نظر قطعی و نهایی» مذکور در تبصره «۴» ماده (۵۲)، در مقام محدود نمودن صلاحیت نظارتی است که در ماده (۳) قانون، به صورت عام و ناظر به کلیه مراحل انتخابات شناخته شده است. چرا که حکم تبصره «۴» مربوط به بررسی اعتراضات نامزدهایی است که صلاحیت آن‌ها مورد تأیید هیئت اجرایی مرکز حوزه انتخابیه قرار گرفته و لکن توسط هیئت مرکزی نظارت رد صلاحیت شده اند، و قطعی و نهایی بودن نظارت شورای نگهبان نیز ناظر به همین مسئله است و نه محدود شدن صلاحیت نظارتی شورای نگهبان به مهلت بیست روز. به عبارت دیگر در تبصره مورد استفسار منظور از عبارت «قطعی» و «نهایی»، از این جهت است که نامزد رد صلاحیت شده نمی‌تواند به آن اعتراض کند و شورا جهت رسیدگی به این اعتراضات بیست روز مهلت خواهد داشت. درحالی که خود «شورای نگهبان» به عنوان مرجع نظارت استصوابی، در صورت وجود مقتضیات قانونی، حق خواهد داشت تصمیم صادره از سوی خود را اصلاح^(۱) و

---

۱. قانون‌گذار در قوانین متعددی برای برخی مراجع، صلاحیت‌های تصمیم‌گیری در نظر گرفته است که حق اعتراض و تجدیدنظرخواهی نسبت به این تصمیمات وجود دارد. در چنین مواردی که حق و امکان اعتراض برای اشخاص موضوع تصمیم در نظر گرفته شده است، در مراحل از این تصمیم‌گیری و تجدیدنظر نسبت به این تصمیمات، مرجعی که نظر او فصل الخطاب است پیش بینی و اعلام شده نظر مرجع مورد نظر قطعی و نهایی است. به عنوان مثال افراد می‌توانند نسبت به احکام صادره از سوی دادگاه‌های بدوی ظرف مهلت زمانی مشخصی تجدیدنظر خواهی نمایند و در صورت تجدید نظر حکم دادگاه تجدید نظر قطعی و نهایی خواهد بود و در مواردی نیز امکان فرجام‌خواهی نسبت به آراء این محاکم پیش بینی شده که نهایتاً حکم مرجع فرجام‌خواهی نهایی و قطعی خواهد بود. بدون شک در چنین مواردی منظور از نهایی و قطعی بودن حکم، عدم امکان تجدید نظرخواهی و یا واخواهی از این احکام از سوی شخص موضوع رأی می‌باشد و بدان معنا نیست که خود مرجع صادر کننده رأی قادر نیست حکم خود را (در صورت وجود مقتضیات آن نظیر وقوع موارد اعاده دادرسی یا پی بردن به نقص مدارک یا اشتباه بودن رأی صادره) اصلاح و یا تغییر

یا بر تصمیمات سایر مراجع ذی ربط در این خصوص نظارت نماید. بنابراین بدون شک تفسیر مواد و احکام دیگر مربوط به صلاحیت شورای نگهبان تابع اطلاق و عمومی است که درخصوص صلاحیت نظارتی این شورا در ماده (۳) وجود دارد. درحالی که مصوبه حاضر که در مقام تفسیر تبصره «۴» ماده (۵۲) می باشد، دامنه صلاحیت نظارتی شورا (موضوع ماده (۳) قانون) را تضییق نموده و از این حیث به دلیل تضییق دامنه قانون مغایر اصل ۷۳ قانون اساسی براساس نظر تفسیری شورای نگهبان در این خصوص می باشد. علاوه بر اینکه حوزه سؤال و جواب آن خارج از مفاد تبصره «۳» ماده (۵۲) است و از این جهت نیز تفسیر تبصره مذکور تلقی نمی شود.

۴) ابهامات

مصوبه حاضر علاوه بر ایرادات فوق واجد ابهامات متعددی نیز می باشد:

۱. در استفساریه حاضر یکی از محدودیت های نظارت شورای نگهبان ناظر به بعد از انتخاب نامزد با «رای سالم مردم» می باشد. نکته ای که در این خصوص وجود دارد این است که در قوانین و مقررات انتخاباتی هیچ گونه تعریفی از «رای سالم» ارائه نشده و لذا عبارت مذکور از جهت روشن نبودن مفهوم واجد ابهام است.
۲. از جمله ابهام این استفساریه را می توان ناظر به محدوده زمانی دانست که

دهد. به عبارت دیگر در چنین مواردی قطعی و نهایی بودن تصمیم نهاد تصمیم گیر متوجه فرد موضوع تصمیم یا تجدیدنظرخواه است و وی دیگر قادر به تجدیدنظر خواهی از چنین تصمیمی نخواهد بود.

در این استفساریه برای نظارت شورای نگهبان در نظر گرفته شده است. با این توضیح که در پاسخ به موضوع استفساریه مبنی بر امکان اظهار نظر مجدد شورای نگهبان بعد از مهلت بیست روزه، مقرر شده؛ شورای نگهبان ۱- پس از اعلام نظر در مهلت بیست روزه نمی‌تواند اظهار نظر مجدد کند ۲- بعد از انتخاب نامزد با رأی سالم مردم شورا نمی‌تواند اظهار نظر مجدد کند. این درحالی است که مابین فاصله این دو زمان، محدوده زمانی دیگری نیز وجود دارد و مشخص نیست براساس استفسار صورت گرفته آیا شورا در فاصله زمانی مزبور امکان اعلام نظر مجدد خواهد داشت یا خیر؟ و یا به عبارت دیگر براساس تفسیر صورت گرفته نهایتاً از چه زمانی شورای نگهبان نخواهد توانست اقدام به اظهار نظر مجدد نماید، بعد از مهلت بیست روزه؟ و یا بعد از انتخاب نامزد با رأی سالم؟

۳. ابهام دیگری که ناظر به این مصوبه وجود دارد این است که براساس استفسار صورت گرفته، شورای نگهبان بعد از مهلت بیست روزه مقرر در تبصره «۴» ماده (۵۲) نمی‌تواند صلاحیت نامزدی را رد نماید. اما مسئله‌ای که در این رابطه وجود دارد، این است که آیا شورای نگهبان صرفاً قادر نیست بعد از این مهلت، صلاحیت نامزدی را رد نماید یا امکان تأیید صلاحیت نامزدها را نیز بعد از این مهلت نخواهد داشت؟ به عبارت دیگر مشخص نیست چرا محدودیت زمانی مزبور صرفاً جهت امکان رد صلاحیت توسط شورا مدنظر قرار گرفته است و اشاره‌ای به امکان تأیید صلاحیت پس از این مهلت نشده است. آیا این امر بدان معناست که شورا بعد از این مهلت امکان تأیید صلاحیت خواهد داشت؟

۴. مطابق ذیل استفساریه حاضر در صورتی که مدارک جدیدی درباره نامزد (بعد از مهلت بیست روزه و یا بعد از انتخاب او با رأی سالم) به شورا رسیده باشد، این مدارک می بایست طبق ماده (۳۰) قانون آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مورد رسیدگی قرار بگیرد. مسئله ای که در این خصوص وجود دارد این است که چنین حکمی علی الاصول هیچ گونه ارتباطی با موضوع استفسار و تبصره مورد استفسار ندارد و مشخص نیست چرا چنین حکمی در اینجا ذکر گردیده است. لذا ذیل استفساریه از حیث عدم ارتباط با تبصره مورد استفسار محل ابهام است.

طرح اصلاح تبصره «۱۰» ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمین حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش

مقدمه

«طرح اصلاح تبصره «۱۰» ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمین حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۳، اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۶/۳ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. در ادامه این مصوبه بررسی می‌شود.

شرح و بررسی

۱) ابتدائاً لازم به ذکر است که موضوع مصوبه حاضر پیش‌تر تحت عنوان «طرح استفساریه قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمین حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش» به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود که با ایراد مغایرت با اصل ۷۳ قانون اساسی از سوی شورای نگهبان مواجه گردید. حال مجلس به منظور رفع این ایراد، موضوع مصوبه سابق خود را در قالب طرح اصلاحی به تصویب رسانده است.

۲) مطابق تبصره «۱۰» ماده (۱۷) قانون فوق‌الذکر، تأمین نیروهای حق التدریس در آموزش و پرورش صرفاً از میان «مربیان پیش‌دبستانی» و «نیروهای خرید خدمات آموزشی موضوع این تبصره» مجاز دانسته شده بود.

حال مصوبه حاضر اولاً در مقام توسعه دامنه شمول اشخاصی است که امکان بکارگیری آن‌ها به‌عنوان حق‌التدریس امکان‌پذیر خواهد بود. ثانیاً عنوان نیروی حق‌التدریسی نیز به موارد متعددی همچون «مربی پرورشی»، «مربی بهداشت»، «مشاور» و «اداری» بسط داده شده است. اما این اصلاحات باتوجه به اینکه همچنان نظیر تبصره «۱۰»^(۱) موجود، در سقف حق‌التدریس سالانه می‌باشد فاقد بار مالی جدید به‌نظر می‌رسد.

---

۱. تبصره ۱۰- (الحاقی ۱۳۹۴/۵/۲۸) وزارت آموزش و پرورش مکلف است فقط مریدان پیش دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی که قبل از تصویب قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش (تاریخ ۱۳۹۱/۷/۲۶) با آموزش و پرورش همکاری داشته‌اند را به منظور تأمین نیروی حق‌التدریس با توجه به رشته تحصیلی، مقطع (حداقل کاردانی)، جنسیت، نیاز منطقه‌ای و سنوات همکاری با آن وزارتخانه بدون الزام به رعایت ماده (۸) این قانون به کارگیری و استفاده از سایر نیروها در این زمینه ممنوع است.

بار مالی ناشی از تصویب این قانون در حد سقف حق‌التدریس سالانه و از محل حق‌التدریس پرداختی به کارکنان رسمی و خروج بازنشستگان آموزش و پرورش تأمین می‌شود. بدیهی است به کارگیری این نیروها الزامی برای استخدام رسمی نمی‌باشد. این قانون از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱ لازم‌الاجراء است.

گزارش کارشناسی در خصوص لایحه معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین در زمینه معاضدت حقوقی دوجانبه در موضوعات کیفری

مقدمه

«لایحه معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین در زمینه معاضدت حقوقی دوجانبه در موضوعات کیفری» در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۶/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در این گزارش به بررسی این مصوبه پرداخته خواهد شد.

شرح و بررسی

در خصوص این معاهده توجه به دو نکته ضروری است:

۱) با توجه به تبصره الحاقی به ماده واحده این مصوبه که اجرای مواد (۲۳) و (۲۴) این معاهده را با رعایت اصول ۱۳۹، ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی الزامی دانسته، مواد مربوطه که به ترتیب به موضوع «شیوه حل و فصل اختلاف بین طرف‌های معاهده» و «شیوه لازم‌الاجرا شدن، اصلاح و خاتمه معاهده» پرداخته‌اند، مغایر با قانون اساسی نیستند.

۲) بررسی رویه شورای نگهبان در زمینه موافقتنامه‌های معاضدت حقوقی بیان‌گر آن است که در برخی از موارد همچون «موافقتنامه معاضدت حقوقی در امور مدنی و کیفری بین جمهوری اسلامی ایران و بوسنی و هرزگوین»، فقهای معزز شورای نگهبان اطلاق برخی از مواد این قبیل مصوبات را از آن جهت که اعمال مقررات و تصمیمات غیرمنطبق با موازین شرع دولت

طرف متعاقد را لازم‌الاجرا می‌کند و این امر مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه آن کشور می‌باشد؛ و از طرفی، این قبیل موافقتنامه‌ها منجر به ارجاع کارهای قضائی به دادگاه‌های کشور طرف متعاقد می‌باشند که خود موجب اثر دادن بر احکامی است که در آن دادگاه‌ها ولو برخلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردند، این مصوبات را خلاف موازین شرع اعلام کرده‌اند. البته، در مواردی همچون «موافقتنامه معاضدت حقوقی دوجانبه در موضوعات کیفری بین جمهوری اسلامی ایران و امارات متحده عربی» و «معاهده روابط حقوقی و معاضدت قضایی در امور مدنی و کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت اوکراین»، با وجود پیش‌بینی احکام مشابه با معاهده مورد بررسی، فقهای شورای نگهبان چنین مصوباتی را مغایر با موازین شرع ندانسته‌اند.

در خصوص معاهده حاضر ذکر این نکته نیز لازم است که با توجه به ماده (۱) این معاهده، هدف از معاضدت حقوقی مشارکت و یاری‌رسانی در تحقیقات کیفری، پیگردها و رسیدگی‌های قضایی در موضوعات کیفری است که شامل امور شکلی و تشریفاتی در مسیر رسیدگی قضایی می‌باشد. علاوه‌براین، طرفین این معاهده، در ماده (۳) با پیش‌بینی «زمینه‌های رد یا تعویق معاضدت»، عملاً ارائه معاضدت را منوط به رعایت قیود متعددی کرده‌اند که از جمله مهم‌ترین آنها امکان امتناع از ارائه معاضدت به دلیل جرم محسوب‌نشدن عمل طبق قوانین طرف درخواست‌شونده جرم است. البته با توجه به ایراد معمول فقهای شورای نگهبان باید به این نکته اشاره نمود که در مواد متعددی از این معاهده همچون جزء «الف» بند «۱» ماده (۳)، بندهای «۱» و «۲» ماده (۶)، بند «۱» ماده (۸)،

بندهای «۱» و «۳» ماده (۹)، بند «۲» ماده (۱۰)، بند «۲» ماده (۱۶) و ماده (۲۲) این معاهده، قوانین جمهوری خلق چین به رسمیت شناخته شده است.

لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قرقیزستان

مقدمه

«لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قرقیزستان» در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۶/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسید. در این گزارش به بررسی این مصوبه پرداخته خواهد شد.

شرح و بررسی

در خصوص این موافقتنامه نکات زیر قابل توجه است:

(۱) با توجه به تبصره الحاقی به ماده واحده این مصوبه که اجرای مواد (۲۰) و (۲۱) این موافقتنامه را با رعایت اصول ۱۳۹، ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی الزامی دانسته، مواد مربوطه که به ترتیب به موضوع «شیوه حل و فصل اختلافات» و «شیوه اصلاح موافقتنامه» پرداخته‌اند، مغایر با قانون اساسی نیستند.

(۲) ابهام: در ماده (۲) این موافقتنامه، جمله «به منظور تحمل بقیه مدت مجازات خود از قلمرو دولت صادرکننده حکم به مقررات اجرا کننده حکم منتقل خواهد شد» واجد ابهام است. به نظر می‌رسد که در این جمله بجای واژه «دولت» اشتبهاً «مقررات» به کار رفته است.

۳) بررسی رویه شورای نگهبان در زمینه معاهده‌های انتقال محکومان بیان‌گر آن است که در برخی از موارد همچون «معاهده انتقال محکومان به حبس میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین» و «موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قبرس»، فقهای معزز شورای نگهبان اطلاق موادی از این معاهدات را از آن جهت که اعمال مقررات غیرمنطبق با موازین شرع دولت متعاقد را لازم‌الاجرا می‌کنند و این امر مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین‌دادرسی قوه قضائیه آن کشور می‌باشد؛ و از طرفی، این قبیل موافقتنامه‌ها منجر به ارجاع کارهای قضائی به دادگاه‌های کشور طرف متعاقد می‌گردد که خود موجب اثر دادن بر احکامی است که در آن دادگاه‌ها ولو برخلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردند، این مصوبات را خلاف موازین شرع اعلام کرده‌اند. البته، در مواردی همچون «معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی تایلند در مورد انتقال محکومین به حبس و همکاری در زمینه اجرای احکام کیفری» و «لایحه موافقتنامه انتقال محکومین به حبس بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری هند»، با وجود پیش‌بینی احکام مشابه با معاهده مورد بررسی، فقهای شورای نگهبان چنین مصوباتی را مغایر با موازین شرع ندانسته‌اند.

در خصوص ایراد معمول مزبور، لازم به ذکر است که در مواردی همچون جزء «ب» بند «۱» و بند «۵» ماده (۱۴)، ماده (۱۵)، بند «۱» ماده (۱۷) این موافقتنامه، قوانین، مقررات و رویه قضایی کشور جمهوری قرقیزستان به رسمیت شناخته شده است.

گزارش کارشناسی در خصوص لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان

مقدمه

«لایحه موافقتنامه انتقال محکومان به حبس بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان» در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۶/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در این گزارش به بررسی این مصوبه پرداخته خواهد شد.

شرح و بررسی

در خصوص این موافقتنامه توجه به دو نکته ضروری است:

۱) با توجه به تبصره الحاقی به ماده واحده این مصوبه، که اجرای مواد (۲۰) و (۲۱) این موافقتنامه را با رعایت اصول ۷۷، ۱۲۵ و ۱۳۹ قانون اساسی الزامی دانسته است، مواد مربوطه که به ترتیب به موضوع «شیوه اصلاح موافقتنامه» و «شیوه حل و فصل اختلافات» پرداخته‌اند، مغایر با قانون اساسی نیستند.

۲) در بند «۳» ماده (۲) این موافقتنامه، طرف‌ها تعهد نموده‌اند تا برطبق «استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر» با محکوم منتقل شده رفتار نمایند. پذیرش مطلق این تعهد، بدون مشخص شدن استانداردهای مورد اشاره که ممکن است شامل معاهداتی که جمهوری اسلامی ایران تاکنون به آنها نپیوسته نیز شود، مغایر با اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی می‌باشد.

۳) در خصوص این مصوبه نیز نظیر موافقتنامه‌های قبلی رویه شورای نگهبان در زمینه معاهده‌های انتقال محکومان قابل توجه است.

در خصوص ایراد معمول فقهای شورای نگهبان لازم به ذکر است که در بندهای «۱»، «۴» و «۵» ماده (۱۴)، ماده (۱۵) و بند «۳» ماده (۱۶) این موافقتنامه، قوانین، مقررات و رویه قضایی کشور جمهوری ارمنستان به رسمیت شناخته شده است.

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا

مقدمه

«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول گردیده بود، نهایتاً با الحاق چند تبصره به ماده واحده پیشنهادی، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۶/۳ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید.

پیش از بررسی این مصوبه ذکر این نکته لازم است که ترجمه اساسنامه پیوست‌شده به این مصوبه، واجد ضعف‌ها و ایرادات ویرایشی قابل ملاحظه‌ای است که بعضاً ابهاماتی را در آن ایجاد کرده است.

شرح و بررسی

درخصوص ماده واحده و تبصره‌های الحاقی به آن و همچنین مفاد اساسنامه بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا نکات ذیل قابل توجه هستند:

۱) مطابق عبارت ذیل ماده واحده مصوبه، «افزایش سهام سرمایه‌های آتی این بانک» توسط دولت جمهوری اسلامی ایران، با تصویب هیأت‌وزیران ممکن خواهد بود. مسئله‌ای که در این خصوص وجود دارد این است که سرمایه دولت در مؤسسات بین‌المللی، جزئی از مفاد معاهدات بین‌المللی است و طبیعتاً افزایش این سرمایه به منزله اصلاح معاهده مزبور خواهد بود. لذا، مطابق اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی هرگونه اصلاح در میزان سرمایه جمهوری اسلامی ایران در این قبیل معاهدات مستلزم تصویب از سوی مجلس شورای اسلامی است و تفویض این امر به هیأت‌وزیران مغایر با اصول مذکور می‌باشد. در تأیید این مطلب لازم به ذکر است که تاکنون مصوبات متعددی ناظر

به افزایش سرمایه دولت جمهوری اسلامی ایران در مؤسسات مالی بین‌المللی به تصویب مجلس رسیده است که به عنوان نمونه می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

لایحه اجازه مشارکت جمهوری اسلامی ایران در افزایش سرمایه دور پنجم بانک توسعه اسلامی (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۴)، لایحه افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران در صندوق اوپک برای توسعه بین‌المللی (مصوب ۱۳۹۱/۳/۱۰)، لایحه اجازه افزایش سرمایه و سهام ایران در بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه (IBRD) و موسسه توسعه بین‌المللی (IDA) از موسسه‌های وابسته به گروه بانک جهانی (مصوب ۱۳۹۱/۱/۳۰).

(۲) مطابق تبصره «۲» ماده واحده، رعایت اصول ۷۷ و ۱۳۹ قانون اساسی حسب مورد برای اصلاح اساسنامه بانک (موضوع ماده (۵۳)) و ارجاع اختلافات به داوری (موضوع ماده (۵۵)) الزامی است. نکته‌ای که در این رابطه وجود دارد این است که علاوه بر ماده (۵۵) که رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی درخصوص آن لازم‌الرعایه شناخته شده، اطلاق مواد دیگری از این اساسنامه نیز می‌تواند ناظر به صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی و حل و فصل اختلافات باشد و حال آنکه رعایت اصل مذکور در خصوص این موارد پیش‌بینی نشده است. بنابراین، تجویز توسل اعضا به رویه‌های خاص که در این اساسنامه، آئین‌نامه‌ها و مقررات بانک یا قراردادهای منعقد شده با بانک تجویز می‌شوند، جهت حل و فصل اختلافات بین بانک و اعضا (در ذیل بند «۲» ماده (۴۶) اساسنامه)؛ و همچنین تعیین هیأت مدیره جهت حل و فصل هرگونه اختلاف ناشی از تفسیر یا اجرای مفاد این اساسنامه بین هر عضو و بانک یا بین دو یا چند عضو (در صدر ماده (۵۴) اساسنامه) از آن جهت که این اختلافات می‌توانند ناظر به اموال عمومی یا دولتی باشند و در این موارد لزوم تصویب هر مورد توسط مجلس پیش‌بینی نشده، مغایر با اصل ۱۳۹ قانون اساسی است.

۳ با توجه به تبصره «۷» ماده واحده، اگرچه تعاملات جمهوری اسلامی ایران با بانک موضوع این معاهده با رعایت اصول شریعت و قانون اساسی خواهد بود، اما نظر به اینکه عضویت در بانک مورد اشاره منوط به تصویب اساسنامه‌ی آن توسط مجلس شورای اسلامی و تأیید آن توسط شورای محترم نگهبان است؛ از طرفی، با تصویب این مصوبه و اساسنامه بانک، جمهوری اسلامی ایران به عنوان شریک و سهامدار این بانک محسوب می‌شود؛ تنها منوط کردن تعاملات جمهوری اسلامی ایران با این بانک به رعایت اصول شریعت و قانون اساسی رافع ایرادات ماهوی اساسنامه مزبور نخواهد بود و لازم است تا ماهیتاً این اساسنامه را از نظر انطباق با موازین شرع و قانون اساسی مورد بررسی قرار داد. در این راستا ذکر این مطلب لازم است که در برخی از مواد این موافقتنامه به صورت مطلق به اجرای اصول رایج بانکداری اشاره شده که انطباق آنها با موازین شرع محل تأمل است. به عنوان نمونه ماده (۹) این اساسنامه، نحوه استفاده از منابع و تسهیلات بانکی را طبق اصول رایج بانکداری دانسته است. همچنین، برطبق بند «۱» ماده (۱۳) این اساسنامه عملیات بانک، بر طبق اصول بانکداری رایج هدایت خواهد شد. در بند «۱» ماده (۱۴) این اساسنامه نیز، شرایط مربوط به وام و یا تضمین مربوط برطبق اصول عملیاتی مشخص شده در ماده (۱۳) اعلام شده است که طبیعتاً شامل اصول رایج بانکداری می‌شود. لذا، با عنایت به مفاد تبصره مذکور و احکام معاهده حاضر، اطلاق این احکام می‌تواند محل تأمل فقهای معزز شورای نگهبان باشد.

۴ فصل نهم اساسنامه بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا به موضوع «وضع قانونی، مصونیت‌ها، امتیازات و معافیت‌ها» پرداخته است. در خصوص مواد این فصل

توجه به این نکته لازم است که در مواد (۴۶)، (۴۷)، (۴۸)، (۵۰) و (۵۱) این فصل، مصونیت‌ها، امتیازات و معافیت‌هایی برای «شخصیت حقوقی بانک»، «اموال و دارایی‌ها» و «مسئولین و کارمندان بانک» در نظر گرفته شده است. توضیح آنکه، مطابق ماده (۴۶) این اساسنامه، بانک در برخی حوزه‌ها از مصونیت قضائی برخوردار شده است و بر اساس این مصونیت، در این موارد دعاوی علیه بانک تنها می‌توانند در دادگاه صلاحیت‌دار در قلمرو کشوری که بانک در آنجا دفتر دارد، یا نماینده‌ای را به‌منظور پذیرش خدمات یا ابلاغ فرآیند، منصوب نموده یا اوراق بهادار را تضمین یا صادر نموده، اقامه شوند. همچنین به موجب ماده (۴۷) این اساسنامه، اموال و دارایی بانک در هر مکان و نزد هر شخصی که باشد از هرگونه جستجو، ضبط، مصادره، سلب مالکیت یا هر شکل دیگری از اکتساب یا توقیف به‌موجب اقدام اجرایی یا قانونی مصون دانسته شده است. ماده (۴۸) این مصوبه نیز همه اموال و دارایی‌های بانک را تا حدی که برای انجام مؤثر هدف و وظایف بانک لازم است از «هر محدودیت، مقرر، کنترل و استمهال مهلت» معاف اعلام کرده است. ماده (۵۰) این اساسنامه نیز مصونیت‌ها و امتیازهای ویژه‌ای را برای مأموران و کارکنان بانک مزبور در نظر گرفته است. در نهایت نیز، ماده (۵۱) این اساسنامه معافیت‌های مالیاتی گسترده‌ای را برای بانک، دارایی‌های آن، و حتی کارمندان بانک در نظر گرفته است. لذا، پذیرش چنین مصونیت‌ها و امتیازات گسترده‌ای می‌تواند محل تأمل باشد.

علاوه بر نکات ذکر شده، تذکرات ذیل نیز نیازمند توجه می‌باشند:

۱. در بند «۴» ماده (۶) عبارت «تا بیش از جلسه افتتاحیه» به «تا پیش از جلسه افتتاحیه» اصلاح شود.
۲. در بند «۲» ماده (۲۳) عبارت «هر یا همه اختیارات» به «برخی یا همه اختیارات» اصلاح شود.

لایحه معاهده معاضدت قضایی در موضوعات مدنی و تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین

مقدمه

«لایحه معاهده معاضدت قضایی در موضوعات مدنی و تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین» که پس از اعلام وصول در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۳، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۶/۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی تصویب شد، در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است.

شرح و بررسی

در تبصره ماده واحد مصوبه مجلس، اجرای ماده (۳۲) موافقت نامه (حل و فصل اختلافها) به اصل ۱۳۹ قانون اساسی مقید شده است و اجرای ماده (۳۳) موافقت نامه (لازم الاجرا شدن، اصلاح و خاتمه) نیز به رعایت اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی منوط شده است. همچنین در بعضی مواد موافقت نامه (بند «ث») ماده (۱)، بند «۳» ماده (۹) و بند «۲» ماده (۱۲)، اجرانکردن برخی مفاد موافقت نامه از جهت مخالفت با قوانین داخلی اجازه داده شده است. همچنین در بند «ا») ماده (۶) موافقت نامه، لطمه زدن به «حاکمیت، امنیت یا منافع اساسی عمومی» یا مخالف بودن با «اصول اساسی قوانین داخلی» طرف درخواست شونده، از مصادیق امکان امتناع از ارائه معاضدت قضایی دانسته شده است.

مسئله قابل توجهی که در خصوص این موافقت نامه وجود دارد آن است که حکم ماده (۱۸) موافقت نامه مبنی بر الزام دولت جمهوری اسلامی ایران در به رسمیت شناختن و اجرای تصمیمات دادگاه طرف مقابل (دولت جمهوری خلق چین)، از این جهت

که آیا مشمول ایراد معمول شورا^(۱) می‌شود یا خیر، محل تأمل است.

البته ذکر این نکته لازم است که در ماده (۲۱) موافقت‌نامه در شش بند، استثنائاتی برای الزام در به رسمیت شناختن و اجرای تصمیمات دادگاه طرف مقابل پیش‌بینی شده است و نیز با ارجاع به ماده (۶) موافقت‌نامه، لطمه زدن به «حاکمیت، امنیت یا منافع اساسی عمومی» یا مخالف بودن با «اصول اساسی قوانین داخلی» طرف درخواست‌شونده، از استثنائات الزام در به رسمیت شناختن و اجرای تصمیمات دادگاه طرف مقابل دانسته شده است.

ماده (۲۵) موافقت‌نامه هم الزام دولت جمهوری اسلامی ایران به شناسایی و اجرای احکام داورى صادرشده در قلمروى طرف مقابل (دولت جمهوری خلق چین) را بدون هیچ استثنایی پیش‌بینی کرده است. ضمناً درخصوص این ماده ذکر این نکته لازم است که به رسمیت شناختن «کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داورى خارجی» در این ماده ایرادی ندارد؛ چراکه دولت جمهوری اسلامی ایران سابقاً به موجب «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داورى خارجی تنظیم‌شده در نیویورک به تاریخ ۱۰ ژوئن ۱۹۵۸ میلادی (۱۳۳۷/۴/۳ هجری شمسی) مصوب ۱۳۸۰/۱/۲۱، به این کنوانسیون پیوسته است.

---

۱. به عنوان نمونه، نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۵۰۴۲ مورخ ۹۴/۱۰/۲۳ درخصوص «لایحه تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقت‌نامه معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان»:

«همان‌گونه که در موافقت‌نامه‌های مشابه اظهار نظر شده است، این لایحه از این جهت که اطلاق برخی از مواد آن، از جمله بندهای «۳» و «۴» ماده (۸) و بند «۲» ماده (۱۱)، اعمال مقررات غیرمنطبق با موازین شرعی دولت طرف متعاقد را لازم‌الاجرا دانسته و نیز بعضی مواد آن، مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه کشور ترکمنستان و نیز ارجاع کارهای قضایی به دادگاه‌های کشور طرف متعاقد می‌باشد که خود موجب اتردادن بر احکامی است که در آن دادگاه‌ها ولو برخلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردد، خلاف موازین شرع شناخته شد.»

لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو

مقدمه

«لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو» که پس از اعلام‌وصول در تاریخ ۱۳۹۵/۵/۴، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۶/۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی تصویب شد، در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است.

شرح و بررسی

۱) در تبصره‌های ماده واحد مصوبه مجلس، اجرای مواد (۸) و (۱۱) این دو موافقت‌نامه (اصلاح مواد (۵) تا (۸) و بازنگری)، منوط به رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی منوط شده است و لذا موافقت‌نامه‌های مزبور از این حیث فاقد ایراد است.

در اینجا ذکر این نکته لازم است که در ماده (۸) هر دو موافقت‌نامه نیز، بر رعایت «تشریفات قانون اساسی» متبوع کشورهای عضو در پذیرش اصلاحیه‌های مربوط به این ماده (اصلاح مواد (۵) تا (۸) هر یک از موافقت‌نامه‌ها) تأکید شده است.

۲) در جزء «الف» بند «۴» ماده (۷) این دو موافقت‌نامه، پرداخت حق عضویت سالانه بر هر کشور عضو تکلیف شده است که از جهت رعایت اصل ۸۰ قانون اساسی محل تأمل است.

این تأمل در خصوص جزء «الف» بند «۶» ماده (۷) دو موافقت‌نامه نیز وجود

دارد؛ چراکه در آن، یک نوبت پرداخت برای تشکیل صندوق سرمایه در گردش اتحادیه خاص، بر هر کشور عضو تکلیف شده است.

۳) در ذیل بند «۴» ماده (۱) موافقت‌نامه لوکارنو، بیان شده است که «فهرست طبقات و طبقات فرعی ... به این موافقت‌نامه پیوست شده است» ولی به همراه مصوبه، چنین پیوستی برای شورای نگهبان ارسال نشده است.

۴) درخصوص این مصوبه ذکر این نکته لازم است که به رسمیت‌شناختن «کنوانسیون تأسیس سازمان جهانی مالکیت معنوی» در بعضی مواد این دو موافقت‌نامه، به‌ویژه جزء «۱» بند «۳» ماده (۱) موافقت‌نامه نیس و جزء «ب» بند «۷» ماده (۱) موافقت‌نامه لوکارنو، ایرادی ندارد؛ زیرا دولت جمهوری اسلامی ایران قبلاً به موجب «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تأسیس سازمان جهانی مالکیت معنوی» مصوب ۱۳۸۰/۷/۴، به این کنوانسیون پیوسته است.

همچنین به رسمیت‌شناختن «کنوانسیون پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی» در برخی مواد این دو موافقت‌نامه، به‌ویژه در ماده (۱۰) دو موافقت‌نامه و نیز تصریح به اعمال ماده (۲۴) کنوانسیون مذکور^(۱) در ماده (۱۳) دو موافقت‌نامه، نیز

---

۱. ماده ۲۴-

۱- هر کشوری می‌تواند در سند تصویب یا الحاق خود اعلام دارد یا پس از آن در هر تاریخی به مدیرکل به‌طور کتبی اطلاع دهد که این کنوانسیون در مورد تمام یا قسمتی از سرزمین‌هایی که در اعلامیه یا اطلاعیه تعیین شده و مسئولیت روابط خارجی آن‌ها به‌عهده آن کشور است، قابل اجرا می‌باشد.

۲- کشوری که چنین اعلام داشته یا اطلاع داده، در هر زمان می‌تواند به مدیرکل اطلاع دهد که قابلیت اجرای این کنوانسیون، از آن پس در مورد تمام یا قسمتی از سرزمین‌های یادشده خاتمه می‌یابد.

۳-

الف- هر اعلامیه‌ای که برابر بند «۱» صورت گیرد، هم‌زمان با تاریخ مندرج در سند تصویب یا الحاق

←

ایرادی ندارد؛ چراکه دولت جمهوری اسلامی ایران سابقاً به موجب «قانون اجازه الحاق دولت ایران به اتحادیه عمومی بین‌المللی معروف به پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی و تجارتي و کشاورزی» مصوب ۱۳۳۷/۱۲/۱۰ و نیز «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به اصلاحات به عمل آمده در کنوانسیون پاریس برای حمایت از مالکیت صنعتی در استکهلم به سال‌های ۱۹۶۷ و ۱۹۷۹ میلادی برابر با سال‌های ۱۳۴۶ و ۱۳۵۸ هجری شمسی» مصوب ۱۳۷۷/۸/۱۷، به کنوانسیون مذکور و اصلاحات و الحاقات بعدی آن پیوسته است.

البته نکته حائز اهمیت در اینجا آن است که در ماده (۱۳) موافقت‌نامه نیس، بعد از بیان اعمال ماده (۲۴) «کنوانسیون پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی» در خصوص این موافقت‌نامه، چنین آمده است که اگر ماده (۲۴) «کنوانسیون پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی» در آینده اصلاح شود، «آخرین اصلاحیه در ارتباط با آن کشورهای عضو اتحادیه خاص که متعهد به چنین اصلاحیه‌ای باشند، در مورد این موافقت‌نامه اعمال خواهد شد» ولی در ماده (۱۳) موافقت‌نامه لوکارنو، چنین قیدی نیامده است و اعمال ماده (۲۴) «کنوانسیون پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی» در خصوص این موافقت‌نامه، به صورت مطلق بیان شده است که این اطلاق، از جهت امکان به رسمیت شناختن و اعمال اصلاحات آینده ماده (۲۴) «کنوانسیون پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی»

→

نافذ خواهد گردید و هر اطلاعیه‌ای که برابر این بند صادر شود، سه ماه پس از اعلام آن توسط مدیرکل نافذ خواهد شد.

ب- هرگونه اطلاعیه‌ای که برابر بند «۲» انجام شود، دوازده ماه پس از دریافت آن توسط مدیرکل نافذ خواهد شد.

درخصوص این موافقت‌نامه، بدون تصویب مجلس و رعایت اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی، می‌تواند محل تأمل باشد.

تذکر:

۱. در عنوان این مصوبه، اولین واژه «موافقت‌نامه» زائد است و عنوان مصوبه باید به «لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو» اصلاح شود.

۲. در جزء «ب» بند «۴» ماده (۷) و بند «۳» ماده (۸) موافقت‌نامه لوکارنو، به ترتیب در عبارات «تمام کشور عضو اتحادیه خاص» و «سه‌چهارم کشور عضو اتحادیه خاص»، واژه «کشور» باید به واژه «کشورهای» اصلاح شود.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایانها و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir